

ระดับชาติ

ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา

ห้องประชุมย่อยที่ ๖ ห้อง ๓๐๒-๓๐๓

อาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)

National Conference Group 06 : Buddhist Studies and Philosophy

(Room 302-303)

ผู้ทรงคุณวุฒิ :

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงของชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้วบ้านก้านเหลืองตง
ตำบลหนองแคนอำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
An Analysis study of Dhunna Propagation Through Broadcasting
System of the commuty of Wat-PhosiekeawThambonNgongkhan
Ampor Dong-Luong Mukdahan Province

พระครูสิทธิสารธรรม (บุญท้าว เหง้าโสภา)*

ดร.เสฐียร ทังทองมะดัน**

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาทราบความเป็นมาของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในพุทธกาล ๒) เพื่อศึกษาทราบการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงของชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้ว ตำบลหนองแคน อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ๓) เพื่อศึกษาทราบผลการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้ว ๔) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของหอกระจายข่าวหลังจากการรับฟังรายการระหว่างการจัดแบบบันทึกเสียงและแบบจัดรายการสดกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนอายุระหว่าง ๑๕-๗๐ ปี ในเขตบ้านก้านเหลืองตง ตำบลหนองแคน อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน ๒ หมู่บ้านรวม ๑๖๕คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบเทปบันทึกเสียงและบทรายการแบบจัดรายการสดเรื่องการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที (t-test) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (ANCOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

๑. กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการจากการดำเนินรายการแบบจัดรายการสดพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบหอกระจายเสียง ด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ และพฤติกรรมของการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบหอกระจายเสียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการแบบบันทึกเสียงมีการเปลี่ยนแปลง ในด้านความรู้สูงกว่าก่อนรับฟังรายการอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมของการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบหอกระจายเสียง และสำหรับความคิดเห็น เกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบหอกระจายเสียง ด้าน

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

การดำเนินการและในด้านนโยบายและกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒. กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการแบบบันทึกเสียง แบบจัดรายการสดและแบบเดิมพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงในด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบของ รูปแบบการจัดรายการสดสูงกว่าแบบบันทึกเสียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่ในด้านความรู้ ความคิดเห็นด้านนโยบายและกิจกรรมรวมถึงพฤติกรรมของการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงในรูปแบบการจัดรายการสดมีการเปลี่ยนแปลงที่ต่ำกว่าแบบบันทึกเสียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการแบบเดิมมี ความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงในด้านการดำเนินการ ด้านนโยบายและกิจกรรม รวมถึงพฤติกรรมของ การเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงสูงกว่ารูปแบบการจัดรายการสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕

๔. กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการในรูปแบบเดิมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียง ด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ ด้านนโยบายและกิจกรรมสูงกว่าแบบบันทึกเสียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่ในด้านความรู้และพฤติกรรมของการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๕. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบรายการ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในรูปแบบ การบันทึกเสียงมากกว่ารูปแบบการจัดรายการสด

คำสำคัญ: เผยแพร่ธรรมะ, ระบบกระจายเสียง

Abstract

This study aims four reasons: 1) to study mind the history of Buddhism in era 2) to study mind the mission, ethics through broadcasting of Wat Pho Sri KaeoNong District, Dong Luang, Mukdahan 3) to study mind the Dharma propagation via broadcast Wat Pho Si glass 4) to compare the effectiveness of a broadcast tower. After listening to a recording of the sound and live programs. The samples were aged between 15-70 years in Ban NongKanLuang district, Dong DongLuang District, Mukdahan two villages of 165 people, including instruments used in the experiment was a tape recorder and played list. A live broadcast of the Dharma via broadcast tower. The tools used to collect data and interview data analysis using the mean (\bar{X}) values, standard deviation (S.D.) t (t-test) and analysis of covariance (ANCOVA).

The results showed that: 1. The sample of items from the list listen to live programs found. No change in knowledge. Comments about publishing ethics through broadcasting tower. Personnel responsible Behavior and ethics of publishing via broadcast tower statistically significant. The subjects listened to a recording of a change. The superior knowledge of a prior hearing. The level of statistical significance. 05. There was no change in the behavior of publishing ethics through broadcasting tower. For comments About publishing ethics through broadcasting tower. And the implementation of the policies and activities. The samples are changed in a way that significantly reduced the level. 05.

2. Listen to a sample of the audio recording. A live programs and found that conventional opinion about publishing ethics through broadcasting tower of the personnel responsible. Format Live recording a higher level of statistical significance. 05. But in terms of knowledge The policy and activities, including the behavior of publishing ethics through broadcasting tower in the form of live has changed, the lower the sound. The level of statistical significance. 05.

3. Listen to samples of traditional knowledge and opinions about publishing ethics through broadcasting tower in operation. Policies and activities, including its behavior. Dharma dissemination via broadcast tower above format to live at a level of statistical significance. 05.

4. Listen to a sample of the original form opinions about publishing ethics through broadcasting tower. Personnel responsible The policies and activities over the recording. The level of statistical significance. 05. But the knowledge and behavior of publishing ethics through broadcasting tower not significantly different statistically.

5. Satisfaction with the entry form. The subjects were satisfied with the format. Recording more than a form of live programs.

Keywords: Dhunna Propagation Through, Broadcastthing System of the commuty

๑. บทนำ

การให้ความรู้และสร้างโอกาสให้กับประชาชนและชุมชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาบูรณาการในภาพรวมเรื่องการใช้หอกระจายข่าวและการดูแลตรวจสอบบำรุงรักษาหอกระจายข่าวเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดทั้งนี้กำหนดให้หมู่บ้านหรือชุมชนที่ไม่มีหอกระจายข่าวหรือมีแต่ขาดการใช้การไม่ได้ดำเนินการให้มีหอกระจายข่าวในทุกหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้ประชาชนในทุกหมู่บ้านหรือชุมชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโดยเท่าเทียมกัน

การสื่อสารในชุมชนอย่าง “หอกระจายข่าวสาร” ปัจจุบันนิยมเรียกกันอย่างแพร่หลายว่า “เสียงตามสาย” จึงมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นเรื่องราวภายในชุมชนและภายนอกชุมชนโดยสามารถเจาะจงกลุ่มเป้าหมายและนับวันจะเพิ่มบทบาทในการเข้าถึงชุมชนโดยเฉพาะชุมชนชนบทมากยิ่งขึ้น หอกระจายข่าวเป็นเครื่องมือการสื่อสารชนิดหนึ่งที่ยึดถึงความพยายามในการพึ่งตนเองของชุมชนเพื่อกระจายข่าวสารให้แพร่หลายเป็นที่รับรู้แก่สมาชิกในชุมชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์^๑ หอกระจายข่าวซึ่งเป็นช่องทางแบบชุมชน (localized) ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำต้นทุนต่ำและในขณะที่สื่อทางเสียงนั้นเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อชนบทในยุคก่อนหน้าโทรทัศน์แต่ทว่าเนื่องจากเป้าหมายการใช้วิทยุในท้องถิ่นนั้นถูกเน้นหนักไปในด้านธุรกิจจนเอามาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมไม่ได้ด้วยเหตุนี้จึงเกิดหอกระจายข่าวสารและเสียงตามสายมาเติมช่องว่างทางหน้าที่ดังกล่าว^๒ หอกระจายข่าวสารคือการสื่อสารชุมชนที่ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตมีความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการพัฒนาจึงถือว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาสังคมหรือพัฒนาท้องถิ่นจากการที่มีหมู่บ้านแทบทุกแห่งถ่ายทอดข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียงผ่านหอกระจายข่าวสารเป็นประจำดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่พบว่าในการสนทนาชุมชนมักได้ยินเสมอว่าหอกระจายข่าวสารไม่เห็นแตกต่างจากวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์เพราะเขาสามารถทราบข่าวจากวิทยุหรือโทรทัศน์ได้เช่นกันซึ่งต้องมีการพูดคุยชี้แจงให้เห็นถึงความแตกต่างที่ว่าแท้จริงแล้วคนในชุมชนสามารถกำหนดได้ว่าต้องการฟังเรื่องอะไรต้องการฟังอะไรต้องการฟังเวลาไหนจากหอกระจายข่าวสารได้ในขณะที่เราไม่สามารถกำหนดลักษณะเหล่านี้ได้จากวิทยุ^๓ และโทรทัศน์นอกจากนี้ยังพบว่าการขาดความร่วมมือและร่วมทำงานหอกระจาย

^๑ พิไลพรรณ กาญจนลักษณ์, ประสิทธิผลของเสียงตามสายที่มีต่อการรับฟังและการรับรู้ข่าวสารทางด้านสาธารณสุข, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓), หน้า ๔๖-๔๘.

^๒ สุมณ โมรรากุล, การศึกษาแนวทางการปรับปรุงงานหอกระจายข่าวของชุมชน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙, หน้า ๓๑.

^๓ เกศินี จุฑาวิจิตร, การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๕.

ข่าวสารเป็นเหตุที่มาของปัญหาในการดำเนินงานต่างๆเช่นไม่ได้รับความสนใจฟังชุมชนไม่เข้ามาช่วยเหลือเมื่ออุปกรณ์ชำรุดเมื่อรับฟังแล้วไม่มีปฏิกิริยาสะท้อนกลับ^๔

ดังนั้นปัญหาเรื่องการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา การใช้ชีวิตที่อยู่ในสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงควรได้รับการเผยแพร่สู่ชุมชนจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการดำเนินรายการหอกระจายข่าวแบบจัดรายการสดและแบบบันทึกเสียง โดยเลือกเนื้อหาเรื่องการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาในการวิจัย เพื่อเผยแพร่ให้คนในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงด้านความคิดเห็น และนำไปสู่พฤติกรรมที่ถูกต้อง ผลการวิจัยที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนารูปแบบการดำเนินรายการหอกระจายข่าวให้เกิดประสิทธิผลในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในพุทธกาล
๒. เพื่อศึกษาการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงของชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้ว ตำบลหนองแคน อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
๓. เพื่อศึกษาผลการเผยแพร่ธรรมะผ่านระบบกระจายเสียงชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้ว
๔. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของหอกระจายข่าวหลังจากการรับฟังรายการระหว่างการจัดแบบบันทึกเสียงและแบบจัดรายการสด

๓. ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่รับฟังรายการหอกระจายข่าว ที่มีอายุ ๑๕-๗๐ ปีในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๑, ๔ และ หมู่ที่ ๕ ของตำบลหนองแคน อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารจำนวน ๓๑๓ คน

กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนอายุ ๑๕-๗๐ ปีที่รับฟังรายการเผยแพร่ธรรมะจากหอกระจายข่าวจำนวน ๓๑๓ คน

๑.๓.๒ ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรอิสระคือรูปแบบการดำเนินรายการหอกระจายข่าวแบ่งเป็น ๓ รูปแบบคือ

- ๑) การดำเนินรายการแบบบันทึกเสียง
- ๒) การดำเนินรายการแบบจัดรายการสด
- ๓) การดำเนินรายการรูปแบบเดิม

๑.๓.๓ ตัวแปรตามได้แก่

^๔ ดวงพร คำณูวัฒน์ และคณะ, การสื่อสารการประชาสัมพันธ์, (กรุงเทพมหานคร : ทีพีพรินต์, ๒๕๓๖), ๒-๓.

- ๑) ประสิทธิผลของหอกระจายข่าวประกอบด้วยความรู้ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงหลังจากรับฟังรายการ
- ๒) ความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินรายการ
- ๓) เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาคือการดำเนินชีวิตสายกลาง การดำรงชีพด้วยการช่วยเหลือตนเอง การรู้จักกฎแห่งเหตุผล และการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการแล้วนำมาวิเคราะห์พรรณนา และผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๑.๓.๑ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่รับฟังรายการหอกระจายข่าว ที่มีอายุ ๑๕-๗๐ ปีในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๑ , ๔ และ หมู่ที่ ๕ ของตำบลหนองแคน อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน ๓๑๓ คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ ๑๕-๗๐ ปีที่รับฟังรายการเผยแพร่ธรรมะจากหอกระจายข่าว จำนวน ๓๑๓ คน

๑. ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการดำเนินรายการ หอกระจายข่าว แบ่งเป็น ๓ รูปแบบ คือ ๑) การดำเนินรายการแบบบันทึกเสียง ๒) การดำเนินรายการแบบจัดรายการสด ๓) การดำเนินรายการรูปแบบเดิม

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ ๑) ประสิทธิผลของหอกระจายข่าวประกอบด้วย ความรู้ความคิดเห็น และพฤติกรรมที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงหลังจากรับฟังรายการ ๒) ความพึงพอใจในรูปแบบการดำเนินรายการ ๓) เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ การดำเนินชีวิตสายกลาง การดำรงชีพด้วยการช่วยเหลือตนเอง การรู้จักกฎแห่งเหตุผล และการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก

๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา วิทยานิพนธ์ ตำรา บทความทางวิชาการ รวมถึงเว็บไซต์ต่างๆในอินเทอร์เน็ตที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๗.๓ สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสำรวจ

๑.๗.๔ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ตามกรอบวัตถุประสงค์

๑.๗.๕ จัดทำข้อมูล สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๑.๗.๖ จัดทำแบบสำรวจ

๕. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการดำเนินรายการหอกระจายข่าวที่ผู้รับสารมีส่วนร่วม ๒ รูปแบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นในเขตชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้วบ้านก้านเหลืองตงอำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ ๓ ส่วนซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี ๑๖๕ คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกรกรรมและรับจ้างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๓,๐๐๑-๖,๐๐๐ บาท กลุ่มตัวอย่างมีสื่อที่ใช้ในการเปิดรับข่าวสารดังนี้ มีวิทยุและโทรทัศน์ ๑ เครื่อง หนังสือพิมพ์และนิตยสารไม่มีการรับเป็นประจำ

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหอกระจายข่าวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับฟังข่าวสารต่างๆจากหอกระจายข่าวในช่วงเช้าความถี่ในการเปิดรับข่าวสารต้องการให้มีการเปิดกระจายเสียงทุกวันเวลาที่เหมาะสมในการออกอากาศเห็นควรว่าประมาณ ๓๐ นาที กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีการติดต่อกับผู้จัดรายการแต่ถ้าจะติดต่อก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อขอข้อมูลข่าวสารด้านประโยชน์ของการรับฟังรายการเห็นว่ามีส่วนกลางแต่คิดว่าประโยชน์ที่ได้รับจากหอกระจายข่าวมากที่สุดคือข่าวสารในชุมชน

ส่วนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานจากรูปแบบการดำเนินรายการหอกระจายข่าวในรูปแบบเดิมแบบบันทึกเสียงและแบบจัดรายการสดผู้วิจัยได้นำไปทดลองศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการรับฟังรายการทั้ง ๓ รูปแบบได้ผลการวิจัยซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการดำเนินรายการหอกระจายข่าวก่อนและหลังรับฟังรายการในรูปแบบการจัดรายการแบบบันทึกเสียงแบบจัดรายการสดและแบบเดิมมีดังต่อไปนี้

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ของความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้านการดำเนินการด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบและด้านนโยบายกิจกรรมรวมทั้งพฤติกรรมของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ก่อนและหลังรับฟังรายการในรูปแบบเดิมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๑.๒ ผลสัมฤทธิ์ของความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในด้านการดำเนินการก่อนและหลังรับฟังรายการในรูปแบบบันทึกเสียงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่ในด้านพฤติกรรมของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

๑.๓ ผลสัมฤทธิ์ของความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในด้านการดำเนินการและพฤติกรรมของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหลังรับฟังรายการในรูปแบบการจัดรายการสดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

๒. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของหอกระจายข่าวระหว่างการดำเนินรายการในรูปแบบบันทึกเสียงแบบจัดรายการสดและแบบเดิมพบว่าผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในด้านการดำเนินการด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ และพฤติกรรมของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของทั้ง ๓ รูปแบบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรูปแบบการจัดรายการแบบบันทึกเสียงและแบบจัดรายการสดพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๖. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา รูปแบบการดำเนินรายการกระจายเสียงแบบบันทึกเสียงและแบบจัดรายการสดและทำการเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการดำเนินรายการทั้ง ๒ รูปแบบและรูปแบบเดิมซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายจากผลการวิจัย ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงซึ่งเป็นวัยที่แต่งงานแล้วและประกอบอาชีพเกษตรกรหรือทำงานรับจ้างการเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่จะเปิดรับทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ทางด้านสิ่งพิมพ์จะไม่มีการรับเป็นประจำซึ่งสาเหตุอาจมาจากความสามารถในการอ่านหนังสือของคนในชนบทส่วนใหญ่ที่มีการอ่านหนังสือได้ค่อนข้างน้อย แต่มีการรับข่าวสารจากการรับฟังหรือดูจากสื่ออื่น ๆ ดังนั้นการอ่านสื่อประเภทสิ่งพิมพ์เช่นหนังสือพิมพ์นิตยสารจึงมีน้อยมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภา ประสิทธิ์ศิริวงศ์ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการอ่านหนังสือพิมพ์กับกระบวนการการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ซึ่งพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือพิมพ์เพียง ๖๔ % เท่านั้นทั้งผลการสำรวจระดับชาติเกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ พบว่าทั้งประเทศมีสมาชิกอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำมีประมาณร้อยละ ๓๔.๗ ของครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งหมดเท่านั้น

๒. ความคิดเห็นที่มีต่อกระจายข่าวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการกระจายเสียงในช่วงเช้าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิไลพรรณกาญจนลักษณ์ , รุ่งอรุณอุดมศิลป์ และ ภูวดลจันทร์ สำหรับเวลาที่เหมาะสมคือ ๓๐ นาทีและควรมีการกระจายเสียงทุกวันประเภทข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากกระจายข่าวนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าข่าวสารในชุมชนควรมีมากที่สุดโดยมีความบันเทิงเป็นเรื่องสุดท้ายซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติสายธนู ที่กล่าวว่ากระจายข่าวมีความสามารถทำให้เกิดผลสำเร็จทั้งการให้ข่าวสารแสดงความคิดเห็นการศึกษาและถ่ายทอดแก่กลุ่มตัวอย่างไม่พึงพอใจในการเผยแพร่รายการบันเทิงเช่นเพลงหมอลำสำหรับในด้านการติดต่อกับผู้ดำเนินรายการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไม่เคยติดต่อกับผู้จัดรายการเลยและถ้าจะให้ติดต่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการคือขอข้อมูลข่าวสารซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหารายการที่จัดขึ้นและโดยเฉพาะเป็นรายการข่าวสารภายในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูวดลอินทศร ที่กล่าวว่าเกษตรกรต้องการรับฟังข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตนเอง

๓. การทดสอบสมมติฐานจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าหลังจากรับฟังรายการแบบจัดรายการสดกลุ่มตัวอย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ความคิดเห็นด้านการดำเนินการและด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกและพฤติกรรมในการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานแต่กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการจากรูปแบบบันทึกเสียงมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเป็นไปตามสมมติฐานแต่ความคิดเห็นในการดำเนินการด้านนโยบายและกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนากลับมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าก่อนรับฟังอย่างมีนัยสำคัญสำหรับในด้านพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานและเมื่อมีการเปรียบเทียบผลการรับฟังจากรูปแบบการดำเนินรายการทั้ง ๓ รูปแบบคือแบบบันทึกเสียงแบบจัดรายการสดและแบบเดิมพบว่าความคิดเห็นในด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาของการรับฟังแบบจัดรายการสดสูงกว่าการรับฟังรายการแบบบันทึกเสียงอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานผลการทดสอบสมมติฐานในข้ออื่นๆผลที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานทั้งหมดจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบใหม่ที่ในหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างยังไม่เคยมีการจัดรายการในลักษณะนี้กลุ่มตัวอย่างอาจมีความเคยชินกับการดำเนินการในลักษณะเดิมและนอกจากนี้ในด้านประสิทธิผลของรายการซึ่งดูจากการเปลี่ยนแปลงของความรู้ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงปรากฏว่ารูปแบบการจัดรายการทั้ง ๓ รูปแบบไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง ๓ ด้านคือด้านความรู้ความคิดเห็นและพฤติกรรมสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางด้านเท่านั้นแต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่ารูปแบบการจัดรายการทั้ง ๓ รูปแบบจะไม่สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้ง ๓ ด้านแต่อาจมีสาเหตุที่เกิดขึ้นหลายประการซึ่งผู้วิจัยขอเสนอถึงสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อประสิทธิผลของหอกระจายข่าวโดยมีรายละเอียดที่จะเสนอต่อไปนี้

๑. การยอมรับนวัตกรรมนวัตกรรมคือแบบแผนพฤติกรรมหรือสิ่งของใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมซึ่งในที่นี้คือรูปแบบการดำเนินรายการที่ได้พัฒนาขึ้น ๒ รูปแบบผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดรายการโดยใช้หลักการของสื่อสารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นลักษณะการสื่อสารในรูปแบบใหม่รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้เปลี่ยนบทบาทของผู้รับสารมาเป็นผู้ส่งสารซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยกระทำดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่รับฟังรายการอาจจะยังไม่ยอมรับในบทบาทนี้เพราะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชุมชนรวมทั้งความสามารถในการแสดงออกของการเป็นผู้เข้าร่วมรายการซึ่งอาจมีความประหม่าทำให้ลีลาและเทคนิคของการกระจายเสียงออกมาได้ในระดับหนึ่งแต่ไม่สามารถเข้าใจผู้ฟังรายการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิจิตรวิวัฒน์ศิริ ที่วิจัยเรื่องการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวและสาระความรู้คู่กันที่สถานเรือนของสถานีวิทยุกระจายเสียง ๙๑๙ กรป.กลาง กองบัญชาการทหารสูงสุดที่กล่าวว่าผู้ส่งสารที่มีความคล่องแคล่วในการพูดอย่างถูกต้อง

ชัดเจนย่อมมีโอกาสที่จะโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเชื่อถือในเรื่องที่จะทำการสื่อสารได้มากกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านนั้นนอกจากนี้กระบวนการในการยอมรับนวัตกรรมนี้ต้องใช้ระยะเวลาที่นานพอสมควรอีกทั้งยังขึ้นอยู่กับประเภทของบุคคลซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมดังนั้นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินรายการเพียง 3 วัน กลุ่มตัวอย่างอาจจะยังไม่ยอมรับในรูปแบบนี้เพราะยังเคยชินกับการจัดรายการในรูปแบบเดิมซึ่งแนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับเกศินี จุฑาวิจิตร ที่กล่าวว่าการยอมรับนวัตกรรมนั้นบางคนอาจจะยอมรับได้เร็วบางคนอาจจะยอมรับได้ช้าซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของบุคคลโดยผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมเร็วที่สุดจะเป็นผู้มีเศรษฐกิจดีการศึกษาสูงหรือเป็นผู้นำทางความคิด

๒. การเป็นผู้กำหนดเนื้อหา (Agenda Setting) และนายทวารข่าวสาร (Gate - Keeper) การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดเนื้อหาข้อความที่จะออกกระจายเสียงโดยได้เลือกเนื้อหาเผยแพร่พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่มักเกิดขึ้นในชุมชนสำหรับรูปแบบการดำเนินรายการใช้รูปแบบการดำเนินรายการแบบจัดรายการสดและแบบบันทึกเสียงโดยใช้หลักการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจากผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงในระดับความรู้ที่สูงขึ้นจากการรับฟังรายการในรูปแบบบันทึกเสียงเท่านั้นทั้งนี้อาจเกิดจากการกระจายเสียงเรื่องของไข้เลือดออกใช้เวลาเพียง ๓ วันเนื้อหาของรายการกลุ่มตัวอย่างอาจมีความรู้ในระดับหนึ่งแล้วและอีกทั้งการวัดผลก่อนและหลังรับฟังรายการมีระยะห่างกัน ๗ วันจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพลโล่สุวรรณ ที่ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของเสียงตามสายที่มีต่อความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลศึกษากรณีเทศบาลเมืองจังหวัดสิงห์บุรีพบว่าหลังรับฟังรายการกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มมากขึ้นแต่ในระดับที่ไม่มากนักทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหารายการเป็นความรู้ที่ชาวบ้านมีอยู่แล้วและการทดลองนี้มีการกระจายเสียงเพียงแค่ ๑๓ ตอนเท่านั้น

๓. ปัจจัยการเรียนรู้ การเรียนรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความคุ้นเคยค่านิยมประสบการณ์บุคลิกภาพวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลการเรียนรู้จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของบุคคลดังนั้นในการสื่อสารจึงต้องมีการแสวงหากลยุทธ์แบบต่างๆสำหรับแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันดังนั้นการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินรายการผ่านหอกระจายข่าวในระยะเวลาสั้นๆเพียง ๓ วันบุคคลจึงอาจจะยังไม่เกิดการเรียนรู้อาจเป็นเพียงรับทราบในสิ่งที่รับฟังอาจอยากลองปฏิบัติหรือบางคนอาจจะยังไม่เกิดการเรียนรู้แต่มีความสงสัยอยากที่จะปฏิบัติแต่ไม่แน่ใจสิ่งเหล่านี้เกิดจากความถนัดในการทดลองซึ่งเป็นเพียงระยะหนึ่งแต่ถ้าการวิจัยครั้งนี้ได้มีการเพิ่มเติมสิ่งใหม่ๆที่จะเผยแพร่หรือเพิ่มความถี่ในการทดลองให้มากขึ้นสิ่งนี้อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมได้ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ คมสันต์หุตะแพทย์ , เสรี วงษ์มนทนา และรัชดาภรณ์ชาญชาคริต พงศ์ ที่กล่าวถึงการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ว่าผู้วางแผนในการใช้สื่อต้องคำนึงถึงเรื่องของ

ความถี่เพราะการใช้สื่อที่มีความถี่น้อยครั้งเกินไปก็จะไม่ก่อให้เกิดผลต่อการสื่อสารและสื่อมวลชนจะมีผลได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้รับสารในแนวเดียวกันบ่อยๆจากการรณรงค์

๔. ช่องว่างระหว่างความรู้ความความคิดเห็นและพฤติกรรมกล่าวคือประสิทธิภาพของการสื่อสารจะก่อให้เกิดความรู้ความความคิดเห็นและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารซึ่งจะเป็นลักษณะต่อเนื่องแต่การวิจัยครั้งนี้เกิดลักษณะที่เรียกว่าช่องว่างระหว่างความรู้ความความคิดเห็นและพฤติกรรม (KAP - Gap) คือลักษณะการเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดขึ้นทั้ง๓ ด้านแต่อาจจะเกิดขึ้นในบางด้านเท่านั้นซึ่งมีงานวิจัยที่เกิดช่องว่างในลักษณะนี้มากมายงานวิจัยของมณฑลนาตามาศมาลัย ที่วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองแต่ไม่มีเจตคติที่ดีและอาจไม่มีพฤติกรรมส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนที่ไปลงคะแนนเสียงก็อาจไม่มีความรู้หรือมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ได้งานวิจัยของ อังคณา มั่งมีทรัพย์ ที่วิจัยเรื่องประสิทธิผลของการเผยแพร่ข่าวสารการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่มีต่อความรู้และความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับความปลอดภัยในการบริโภคอาหารซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับอาหารผสมสีว่าเป็นสิ่งไม่ดีแต่ในทางปฏิบัติก็ยังซื้อรับประทานอยู่เพราะสามารถหาซื้อได้ง่ายและนอกจากนี้นักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนกาญจนาแก้วเทพและคณะ ได้ประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่างๆพบว่าในการวัดประสิทธิภาพของสื่อประเภทต่างๆที่มีต่อมิติทางด้านความรู้/เจตคติ - ความตระหนัก/การปฏิบัติอาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีงานวิจัยชิ้นใดเลยที่พบว่าสื่อจะสามารถสร้างผลกระทบให้ครบสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้/เจตคติความตระหนัก/การปฏิบัติตรงกันข้ามงานวิจัยแต่ละชิ้นจะให้ผลกระทบที่ขาดทางด้านต่างๆแตกต่างกันออกไปเช่นได้ผลในด้านความรู้ไม่ได้ผลทางด้านเจตคติและพฤติกรรมหรือได้ผลในด้านความรู้พฤติกรรมแต่ไม่ได้ผลทางด้านเจตคติ

๕. ข้อจำกัดของสื่อแต่ละชนิดสื่อแต่ละชนิดจะมีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสื่อดังนั้นสื่อแต่ละชนิดจึงไม่สามารถจะทำให้เกิดประโยชน์ได้ในทุกโอกาสหรือทุกสถานการณ์ทั้งนี้นักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้มากมาย อาทิเช่น งานวิจัยของ Pool (อ้างถึงใน เสถียรเชยประทีป) ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจสนิยมจินตนาการได้ดีแต่การเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะและเจตคติสื่อมวลชนไม่มีอิทธิพลโดยตรงซึ่งสอดคล้องกับ ที่กล่าวว่าสื่อมวลชนให้ผลดีในด้านการเผยแพร่ข่าวสารแต่จะได้ผลน้อยในการเปลี่ยนเจตคติสื่อมวลชนจะได้ผลดีที่สุดถ้าใช้ร่วมกันกับสื่อบุคคลด้านความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการดำเนินรายการผลการวิจัยพบว่าหลังจากรับฟังรายการกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในรูปแบบรายการแบบบันทึกเสียงมากกว่าการจัดรายการสดอาจเนื่องมาจากรูปแบบของการจัดรายการแบบบันทึกเสียงมีการวางแผนเตรียมการมาก่อนทำให้มีข้อผิดพลาดน้อยส่งผลถึงคุณภาพของรายการซึ่งแตกต่างจากการจัดรายการสดที่ต้องมีการ

แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการจัดรายการโดยสรุปเหตุผลถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อรูปแบบรายการแบบบันทึกเสียงมากกว่ารูปแบบจัดรายการสดมีดังนี้

๑. การเตรียมการ (Preparation) การบันทึกเสียงจะมีการเตรียมการล่วงหน้าผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการมีเวลาซักซ้อมกันทำให้เกิดความคุ้นเคยผู้ร่วมรายการอาจมีความประหม่าเมื่อเห็นไมโครโฟนหรือต้องมาพูดในการจัดรายการสดทำให้เกิดความรู้สึกลัวจึงพูดออกมาได้ไม่ดีเท่าที่ควรซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Berlo ที่กล่าวว่าปัจจัยของผู้ส่งสารในเรื่องทักษะเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

๒. กระบวนการในการดำเนินรายการ (Process) การบันทึกเสียงมีกระบวนการในการจัดทำซึ่งสามารถทำซ้ำใหม่ได้ในกรณีที่เกิดการผิดพลาดนอกจากนั้นยังสามารถเปิดทดสอบและตรวจดูความบกพร่องสามารถแก้ไขความบกพร่องได้โดยการตัดต่อเทปทำให้ช่วยขจัดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นซึ่งถ้าเป็นการจัดรายการสดเมื่อเกิดการผิดพลาดจะไม่สามารถแก้ไขได้

๓. ทักษะผู้ดำเนินรายการ (Communication skill) ผู้ดำเนินรายการที่มีทักษะในระดับหนึ่งเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ในกรณีการจัดรายการสดแต่ถ้าเป็นการบันทึกเสียงผู้ดำเนินรายการเพียงแต่นำเทปที่บันทึกเสียงเรียบร้อยแล้วมาเปิดกระจายเสียงตามเวลาตั้งไว้เท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัยเถวธีรนะรัตน์. ที่กล่าวไว้ในข้อเสนอแนะว่าควรจัดฝึกอบรมคณะกรรมการดำเนินงานหอกระจายข่าวให้มีความรู้ทางทฤษฎีเทคนิคการปฏิบัติเพื่อนำเสนอรายการผ่านหอกระจายข่าวและควรผลิตรายการหอกระจายข่าวแบบสำเร็จรูปให้ได้มาตรฐานในด้านเนื้อหาสาระเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการกระจายเสียง

๗. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการดำเนินรายการหอกระจายข่าวที่ผู้รับสารมีส่วนร่วม๒ รูปแบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนวัดโพธิ์ศรีแก้วบ้านก้านเหลืองดงตำบลหนองแคน อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อหอกระจายข่าวยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ของสื่อในการเผยแพร่ข่าวสารให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ประสิทธิภาพจะมีมากขึ้นน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดรายการการจัดรายการไม่ว่าจะเป็นแบบเดิมหรือแบบที่ได้พัฒนาขึ้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านถึงแม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถเห็นถึงประสิทธิผลได้อย่างชัดเจนของทั้ง 3 ด้านแต่สิ่งที่ได้พบในการวิจัยครั้งนี้คือการเปลี่ยนบทบาทที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารทำให้เกิดความกระตือรือร้นของกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปลี่ยนบทบาทจากผู้ที่เคยแต่รับฟังคนอื่นมาเป็นผู้จัดรายการด้วยตัวเองสิ่งนี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจในการรับฟังรายการรวมทั้งการชักชวนเพื่อนบ้านให้มาฟังรายการทางหอกระจายข่าวมากขึ้นซึ่งผลที่ตามมาคือการพัฒนาทางด้านความรู้เจตคติและพฤติกรรมนอกจากนี้ในการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าสื่อแต่ละชนิดหรือรูปแบบ

ของสื่อแต่ละประเภทจะมีจุดเด่นจุดด้อยต่างกันดังนั้นผู้วางแผนในการใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาจึงควรใช้สื่อหรือรูปแบบที่ผสมผสานกันทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดในการกระจายเสียงสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ๒ ประเด็นดังนี้

๑. การดำเนินรายการ

การวิจัยครั้งนี้สนับสนุนแนวคิดของ Berlo ในเรื่องขององค์ประกอบในการสื่อสารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารช่องทางและผู้รับสารองค์ประกอบทั้ง ๔ นั้นจะเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือลดประสิทธิภาพซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิผลของการสื่อสารดังนั้นในการดำเนินรายการทางหอกระจายข่าวควรจะคำนึงองค์ประกอบทั้ง ๔ ดังนี้

๑.๑ ผู้ส่งสารและผู้รับสารการวิจัยครั้งนี้มีการเปลี่ยนบทบาทของผู้ส่งสารมาเป็นผู้รับสารและในขณะเดียวกันผู้ส่งสารก็มีการทำหน้าที่ในการเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วยดังนั้นควรมีการเพิ่มทักษะของผู้ส่งสารและผู้รับสารในด้านของการจัดรายการ

๑.๒ ช่องทางผู้ที่จะวางแผนในการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาควรคำนึงถึงจุดเด่นจุดด้อยของสื่อแต่ละชนิดดังนั้นการใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดการพัฒนาควรใช้สื่อในลักษณะผสมผสานกัน

๑.๓ ระยะเวลาการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นข้อจำกัดและเงื่อนไขเกี่ยวกับเวลาในการทดลองดังนั้นระยะเวลาในการทดลองควรมีระยะเวลามากขึ้นทั้งนี้เพื่อให้เห็นผลชัดเจนในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความคิดเห็นและพฤติกรรมรวมทั้งความพึงพอใจในรูปแบบของสื่อที่ได้พัฒนาขึ้น

๒. การวิจัยในอนาคตต่อไป

๒.๑ การเลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกหมู่บ้านที่อยู่นอกเขตเทศบาลแล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับในโอกาสต่อไปควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ติดกับเขตเทศบาลและหมู่บ้านนอกเขตเทศบาลเพื่อดูว่าเขตพื้นที่จะมีประสิทธิผลต่อการดำเนินรายการหรือไม่

๒.๒ การวิจัยครั้งนี้เกิดลักษณะที่เรียกว่าช่องว่างระหว่างความรู้เจตคติและพฤติกรรม (KAP - Gap) เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิผลของสื่อที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นควรใช้กิจกรรมในการปิดช่องว่างนี้ซึ่งได้แก่การให้รางวัลเพื่อเป็นแรงเสริมหรือการใช้กลยุทธ์โดยการใช้สื่อบุคคลร่วมกับหอกระจายข่าว

๒.๓ การวิจัยในครั้งนี้วิจัยรูปแบบของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านหอกระจายข่าวในระดับเดียวคือระดับผู้ส่งสารดังนั้นควรมีการวิจัยในระดับอื่นอีก ๒ ระดับคือระดับผู้รับสารและระดับนโยบาย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาหลวงกรณราชวิทยาลัย. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬารัฏฐิกา. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์
มหาหลวงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิบูลย์ญาณ, ๒๕๓๙-๒๕๔๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐเตปิกอฎ กถา. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. การพัฒนาบุคลากรด้านการจัด
รายการวิทยุชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายพัฒนาบุคลากร, ๒๕๔๔.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, ๒๕๔๓.

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. สื่อเพื่อชุมชนการประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓.

เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒
คมสันต์ หุตะแพทย์. การสื่อสารเพื่องานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัย
โภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๕.

จุมพล รอดคำดี. สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
๒๕๓๒.

_____. “วิทยุกระจายเสียงชุมชนของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน.” ในวิทยุ
ชุมชนการปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม. อุบลราชธานี : สำนักประชาสัมพันธ์เขต ๒, ๒๕๔๒.

ฉัตรวรรณ ตันนระรัตน์. การพูดสำหรับผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๓๖.

ณรงค์ สมพงษ์. สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
๒๕๔๓.